

Ekonomia TO PROSTE!

LEV.2

PROPOZYCJA PROGRAMOWA

SPIIS TREŚCI

1. Wprowadzenie

2. Regulamin

3. Blok Programowy I: Inflacja, system finansowy, funkcje i zadania NBP

- 3.1. Po co nam podatki?
- 3.2. Inflacja - czy to tylko trudne słowo?
- 3.3. NBP - Bank Banków

4. Blok Programowy II: Gospodarowanie budżetem domowym

- 4.1. Każda praca popłaca? Kim będę w przyszłości?
- 4.2. Potrzeby, zachcianki, a oszczędzanie
- 4.3. Oszczędzamy wspólnie

5. Blok Programowy III: Historia pieniądza

- 5.1. Po co nam pieniądz?
- 5.2. Mamy Królów na banknotach
- 5.3. Waluty różnych krajów

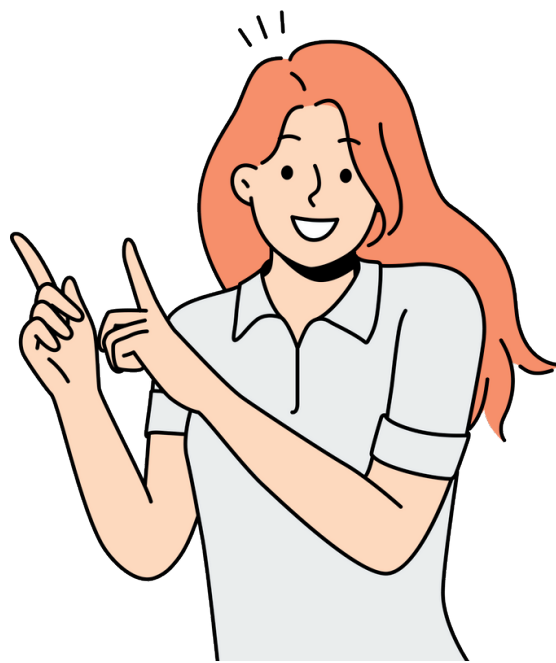
6. Blok Programowy IV: Instytucje i usługi finansowe

- 6.1. Gdzie trafiają nasze pieniądze?
- 6.2. Jakie banki mamy w naszej okolicy?
- 6.3. Czy pieniądze można mnożyć?

7. Blok Programowy V: Przedsiębiorczość, zarządzanie przedsiębiorstwem

- 7.1. Nasz pierwszy, wspólny biznes - Harcerska Akcja Zarobkowa i Bar Zero Waste

8. Źródła i linki.

WPROWADZENIE

Druhno Drużynowa! Druhu Drużynowy!

*Zapraszamy Cię i Twoją drużynę do przygody z wychowaniem ekonomicznym. W ramach propozycji programowej przygotowaliśmy scenariusze zajęć, do których dopasowaliśmy tropy i sprawności możliwe do realizacji podczas zbiórek harcerskich. Realizując wybrane zbiórki z naszej propozycji w 2023 roku, bierzecie udział w konkursie, którego laureaci wybiorą się drużyną do **Centrum Pieniądza NBP im. Sławomira S. Skrzypka** w Warszawie.*

Propozycja powstała w ramach projektu

“Ekonomia - TO PROSTE!

Propozycja programowa dla dzieci w wieku 10-13 lat”.

Projekt realizowany przez ZHP Chorągiew Warmińsko-Mazurską z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej.

Mamy nadzieję, że przygotowana propozycja będzie dla Waszych harcerek i harcerzy pierwszym krokiem na drodze do poznania podstawowych zależności ekonomicznych, wpływających na życie każdego z nas.

Życzymy dobrej nauki przez zabawę!

phm. Magda Mrozek
phm. Katarzyna Andruszkiewicz

REGULAMIN

Aby wziąć udział w Programie należy:

- Zgłosić swoją drużynę do udziału w programie.
- Wziąć udział w **Szkoleniu Instruktorskim** (dla drużynowych i instruktorów).
- Zrealizować cykl 4 zajęć tematycznych (możliwe do przeprowadzenia podczas zbiórek/półkolonii/kolonii letnich) w okresie **od czerwca do listopada 2023 roku**.
- Na zakończenie cyklu zbiórek przygotować **krótki film/prezentację audiowizualną pt. „Ekonomia - to PROSTE!” - ukazującą czego harcerze nauczyli się podczas realizacji zajęć w projekcie.**

Przygotowany film/prezentacja będzie jednocześnie pracą konkursową, którą należy przesać do biura projektu (koordynator: katarzyna.andruszkiewicz@zhp.net.pl) w nieprzekraczalnym terminie **do 10.11.2023r.**

Nagrodą w konkursie będzie wyjazd dla wybranej grupy dziecięcej (20 os.) do **Centrum Pieniądza NBP w Warszawie.**

Konkurs rozstrzygnie 4-osobowa kapituła, sumując punkty przyznane w sposób niezależny każdej nadesłanej pracy konkursowej.

W terminie uzgodnionym z laureatem konkursu (od 20.11 do 10.12.2023r.) zorganizowana zostanie jednodniowa wycieczka do Centrum Pieniądza NBP im. Sławomira S. Skrzyпка w Warszawie.

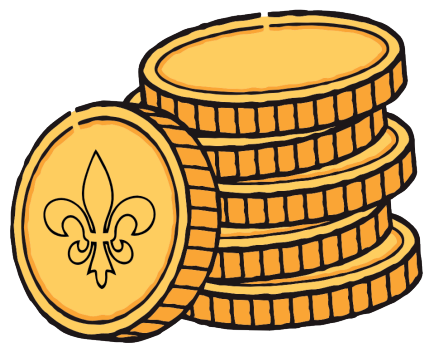
- Wszystkie drużyny biorące udział w projekcie otrzymają naszywki - możliwe do umieszczenia na mundurze ZHP przez każdego uczestnika zajęć.

Ścieżki tematyczne obejmują następującą tematykę:

1. Inflacja, system finansowy, funkcje i zadania NBP
2. Gospodarowanie budżetem domowym
3. Historia pieniądza
4. Instytucje i usługi finansowe
5. Przedsiębiorczość, zarządzanie przedsiębiorstwem

Większość propozycji jest dostosowanych do realizacji przez zastępy (grupy do 8 osób), niektóre po niewielkiej modyfikacji mogą zostać zrealizowane na zbiórce drużyny (do 25-30 osób). Niektóre także muszą być zrealizowane wyłącznie drużyną - zgodnie z informacją znajdującą się pod tytułem zbiórki.

Ekonomia TO PROSTE! LEV.2

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

PO CO NAM PODATKI?

Cel:

- Zapoznanie z funkcjami i cechami systemu finansowego
- Zrozumienie czym są podatki i dlaczego każdy obywatel powinien je płacić

Potrzebne materiały:

Wydrukowane monety (min. 50 monet/uczestnika), 2x słoiczek/kubek, różne przedmioty służące za towary, wydrukowane nazwy instytucji.

Wskazówki do przeprowadzenia gry:

Gra może odbywać się na zewnątrz. Przed grą należy przygotować stanowisko sprzedawcy (może siedzieć przy nim realna osoba). Sprzedawca sprzedaje różne towary. Za towary mogą posłużyć wszystkie przedmioty znajdujące się na miejscu zbiórki, mogą to być też materiały naturalne (szyszki, patyki, kamienie itp.).

1. Uczestnicy dostają informację, że ich zadaniem jest założenie miasta. Aby miasto prawidłowo funkcjonowało, musi składać się z odpowiednich instytucji.

Każdy uczestnik dostaje 10 monet. Uczestnicy mogą łączyć swoje monety, aby kupić wybrane towary. Przy każdym zakupie towaru odkładają jedną monetę do słoiczka stojącego przy stanowisku sprzedawcy - oznaczonego **“PODATEK OD KUPNA/SPRZEDAŻY”**. Każdy z uczestników musi wybrać zawód, który będzie wykonywał (ważne: gra nie ma określonej konwencji, ale uczestnicy zakładają miasto, więc zawody powinny się wpisywać w fabułę).

Prowadzący co jakiś czas rozdaje uczestnikom kolejne 10 monet (wydając wypłatę), a każdy z nich musi od razu oddawać 3 monety do słoika **“PODATEK OD UZYSKANEGO PRZYCHODU”**. Zadaniem uczestników jest kontrolowanie słoiczek prowadzącego i sprzedawcy, ponieważ od ilości monet w nich zależy jakie instytucje i inwestycje powstaną.

2. Instytucje i inwestycje, które muszą pojawić się w mieście:

policja - 20 monet

szpital - 30 monet

szkoła - 35 monet

wojsko - 40 monet

budowa dróg - 20 monet

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

3. **Podsumowanie gry:** Uczestnicy opowiadają swoje wrażenia i odczucia, które towarzyszyły im podczas przebiegu gry. Jak się czuli? Łatwo czy trudno było zbierać środki na instytucje, które miały być postawione w mieście?

4. **Podsumowanie:** Czym są podatki? Uczestnicy zapisują na arkuszu papieru swoje skojarzenia z hasłem podatki. Prowadzący wyjaśnia, że państwo samo w sobie nie ma wielu innych możliwości na pozyskanie pieniędzy oprócz pobierania ich od obywateli. Dzięki temu może rozwijać się infrastruktura, szkolnictwo, opieka zdrowotna czy instytucje służące bezpieczeństwu publicznemu (wojsko, policja). Wszystkie te DOBRA WSPÓLNE finansowane są z podatków, a więc składamy się na nie wszyscy i dlatego powinniśmy o nie dbać. Na koniec, uczestnicy krótko omawiają to co najbardziej zapamiętali i zrozumieli.

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

INFLACJA - CZY TO TYLKO TRUDNE SŁOWO?

Cel:

- Poznanie i zrozumienie pojęcia "inflacja"

Potrzebne materiały:

urządzenie z dostępem do Internetu, rzutnik, arkusz papieru A2/A3, kolorowe gazetki z produktami przemysłowymi i spożywczymi, kleje, nożyczki.

1. Wprowadzenie: uczestnicy oglądają film - animację:

"NBP/ Stabilność cen. Na czym polega i dlaczego jest ważna?":

<https://nbp.pl/stabilnosc-cen-na-czym-polega-i-dlaczego-jest-wazna-2/>

2. Po obejrzeniu animacji, prowadzący pyta czy uczestnicy zauważyli koszyk, na podstawie którego Główny Urząd Statystyczny wylicza poziom inflacji.

Ten koszyk nazywany jest tzw. KOSZYKIEM INFLACYJNYM - czyli zbiorem dóbr i usług kupowanych przez gospodarstwa domowe, na podstawie których wyliczany jest poziom ogólnego wzrostu cen w gospodarce.

Prowadzący rozdaje zastępom/parom arkusz kategorii wydatków gospodarstw domowych branych pod uwagę w koszyku inflacyjnym (sugerowany rozmiar arkusza: A2/A3). Zadaniem zastępów/par jest wyciąć z gazet i przykleić w odpowiednie miejsca jakie dokładnie dobra i usługi mogą ich zdaniem zaliczać się do poszczególnych kategorii.

Wzór tabeli do wydruku/rozpisania na arkuszu (w załączniku) pt. **„tabela koszyk finansowy.docx”**

3. Prowadzący prosi, aby każda grupa sprawdziła ile kosztowały poszczególne produkty i usługi z ich arkuszy 10 lat temu, 5 lat temu, a ile kosztują dziś. W tym celu, uczestnicy wpisują w wyszukiwarce internetowej np. Cena chleba 2013 rok/ Cena chleba 2018 rok/ Cena chleba 2023 rok.

Ceny sprawdzonych produktów wypisują obok ich obrazków na swoich arkuszach.

4. **Podsumowanie:** wszystkie zastępy/pary prezentują swoje plansze.

Prowadzący tłumaczy, że im wyższy procent przy danej kategorii w tabeli - tym większą

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

wagę mają wymienione przez uczestników dobra/usługi w koszyku inflacyjnym tzn. gospodarstwa domowe kupują ich więcej i w większym stopniu wpływają na ogólny wzrost cen w kraju.

5. **Zakończenie:** uczestnicy wspólnie zastanawiają się w jaki sposób każdy, w swoich domach może pomóc rodzicom i opiekunom zarządzać budżetem domowym podczas okresu wysokiej inflacji. Odpowiedzi prowadzący zapisuje na karteczkach, które nakleja wokół planszy. Wśród nich powinny znaleźć się: ograniczenie wydatków na zachcianki, robienie zakupów z listą, pilnowanie terminu ważności produktów w lodówce (nie wyrzucanie), sprzedawanie zużytych ubrań i zabawek na platformach sprzedażowych itp. pomysły na ograniczenie nadmiernych wydatków, które mogą realizować dzieci.

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

NBP - BANK BANKÓW

Cel:

- Zapoznanie z rolą i funkcjami Narodowego Banku Polskiego

Potrzebne materiały:

mała piłka, budzik/stoper z dźwiękiem (lub telefon), wydrukowane infografiki NBP, kontur mapy Polski (arkusz papieru w rozmiarze co najmniej A3, logotypy banków komercyjnych i NBP, koszyczki, kartki z napisami "TAK" i "NIE", komputer (+ ew. rzutnik) z dostępem do Internetu.

1. **"Gorący ziemniak"** - uczestnicy siedzą w kręgu i podają sobie piłkę, jeśli w trakcie podawania zadzwoni budzik (ustawiony na 15 sekund), osoba trzymająca piłkę musi powiedzieć skojarzenie ze słowem bank. Skojarzenia podawane przez kolejnych uczestników nie mogą się powtarzać.
2. Wprowadzenie: uczestnicy oglądają film **"PPE: BANK CENTRALNY"**:
<https://www.youtube.com/watch?v=VzhM6y4lbko>
3. Prowadzący rozdaje uczestnikom wydrukowane infografiki NBP - Bank centralny. (Do ściągnięcia: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/nbp-infografika2.pdf>). Omawiając zauważa, że Bank Centralny nazywany jest Bankiem Banków, tzn. ludzie mogą pożyczać pieniądze w bankach komercyjnych, a banki komercyjne mogą pożyczyć pieniądze w Banku Centralnym - dlatego jest Bankiem Banków.
4. Drugą z podstawowych funkcji jest regulowanie stóp procentowych. Jeśli stopy procentowe ogłoszone przez NBP rosną - ludzie muszą więcej płacić za pożyczone z banku pieniądze, ale mają większą zachętę do trzymania pieniędzy na lokatach - których oprocentowanie rośnie. Każdy z uczestników musi nazbierać sobie 10 kamyków/szyszek/patyków (jeśli zbiórka odbywa się w pomieszczeniu mogą być to kredki/guziki/nakrętki itp.) Prowadzący informuje, że bank udziela im pożyczki i rozdaje każdemu dodatkowe 5 przedmiotów. Cztery przedmioty uczestnicy oddają do banku - na lokatę. W trakcie trwania całej zbiórki, co jakiś czas, prowadzący odbiera im kolejne trzy przedmioty - opłatę za pożyczkę. Po krótkim czasie, w dowolnym momencie zbiórki, prowadzący informuje, że NBP ogłosił wzrost stóp procentowych

INFLACJA, SYSTEM FINANSOWY, FUNKCJE I ZADANIA NBP

- muszą oddać 6 przedmiotów, zamiast trzech. Jednak dzięki temu, że oprocentowanie wzrosło, zamiast czterech przedmiotów oddanych na lokatę, mają już 8 itd. Ważne, żeby dawanie i zabieranie przedmiotów odbywało się w dowolnych, nieprzewidzianych momentach zbiórki.

5. Na terenie miejsca zbiórki pochowane są koperty z logiem NBP (mogą być to same literki), w środku znajdują się wydrukowane logotypy różnych banków komercyjnych działających w Polsce. Zadaniem uczestników jest znalezienie ich wszystkich. Po wykonaniu zadania uczestnicy wspólnie wyklejają konturową mapę Polski znalezionymi logami. Na środku przyklejają logo Narodowego Banku Polskiego. Prowadzący informuje, że wklejone banki nie są wszystkimi, które istnieją w Polsce. Uczestnicy, jeśli chcą, mogą poszukać informacji w Internecie, na temat innych banków.

6. Gra: Prowadzący czyta zdania. Zadaniem uczestników jest wrzucić piłeczkę do odpowiedniego koszyka oznaczonego odpowiedzią TAK/NIE. Wygrywa drużyna, która udzieli więcej dobrych odpowiedzi:

Pytania:

- Kiedy stopy procentowe rosną, ludzie są mniej chętni do brania kredytów (pożyczek) **(TAK)**

- Kiedy ceny rosną, bank centralny podwyższa stopy procentowe, aby ludzie kupowali mniej **(TAK)**

- Kiedy bank centralny obniża stopy procentowe, banki komercyjne mogą pożyczać w nim pieniądze taniej **(TAK)**

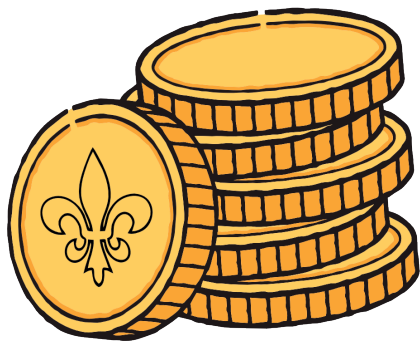
- Kiedy bank centralny obniża stopy procentowe, ludzie są mniej chętni do kupowania na kredyt **(NIE)**

- Kiedy bank centralny obniża stopy procentowe, ludzie płacą mniejsze odsetki od kredytów **(TAK)**

7. **Podsumowanie:** Prowadzący pyta grupy jaką informację najbardziej zapamiętają z dzisiejszej zbiórki. Każdy z uczestników wymienia na głos jedną rzecz, której dowiedział się tego dnia.

Możliwość zdobycia sprawności

Ekonomia TO PROSTE! LEV.2

GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM

GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM

KAŻDA PRACA POPŁACA? KIM BĘDĘ W PRZYSZŁOŚCI?

Cel:

- Zastanowienie się nad wyborem przyszłego zawodu
- Dyskusja nad korzyściami płynącymi z pracy i wykonywania wybranych zawodów

Potrzebne materiały:

małe karteczki (po 1 dla każdego uczestnika), długopisy, ryza białego papieru, pudełko po butach/drewniana skrzynka/pudełeczko - "skrzynia marzeń", urządzenie z dostępem do Internetu.

1. Uczestnicy otrzymują karteczki, na których zapisują: ***"W przyszłości chciałbym/ chciałabym zostać....."***.

Wszystkie kartki (bez podpisywania) wkładają do skrzyni marzeń.

2. Ze wszystkich kartek w skrzyni marzeń, każdy uczestnik losuje jedną kartkę napisaną przez kolegę/koleżankę.

Na kartce A4 rysują mapę myśli i skojarzeń: ***"Co zrobić aby zostać....(nazwa zawodu z wylosowanej kartki)"***. W mapie mogą być zawarte nawet najbardziej szalone pomysły, bez ograniczania się do najprostszyc rozwiązań.

3. Po zakończeniu pracy, każdy uczestnik kładzie swoją mapę myśli na dywanie. Uczestnicy oglądając wszystkie mapy, zabierają ostatecznie tą, która dotyczy ich marzenia.

4. Podsumowanie w kole: każdy wybiera, który z zaproponowanych pomysłów na realizację marzenia dotyczącego ich zawodu najbardziej przypadł im do gustu.

5. Korzystając z Internetu, uczestnicy sprawdzają ile wynosi średnie wynagrodzenie w zawodach wypisanych na swoich kartkach

6. Wiedząc ile w przybliżeniu może wynosić ich budżet, każdy planuje swoje wydatki domowe w przyszłości uwzględniając: pobierz i wydrukuj plik pt. ***„tabela - wydatki.docx”***
Prowadzący pomaga uczestnikom ustalić poziom wydatków wg przedstawionych przez nich potrzeb.

GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM

7. **Podsumowanie - rozmowa:** Czy wynagrodzenie wystarczy? Czy zostaną z niego oszczędności? Jeśli nie, być może trzeba będzie znaleźć dodatkową pracę, aby pokryć wszystkie wydatki? A może uczestnicy wolą zrezygnować z niektórych z nich?

Zadanie międzyzbiórkowe: Porozmawiać z rodzicami/opiekunami o tym ile wynoszą wydatki domowe w każdej kategorii.

GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM

POTRZEBY, ZACHCIANKI, a OSZCZĘDZANIE

Cel:

- Rozwinięcie umiejętności gospodarowania budżetem i oszczędzania
- Rozwinięcie świadomości na temat oszczędzania i oszczędności

Potrzebne materiały:

arkusz szarego papieru, markery w różnych kolorach/zakreślacze, kartki A4, długopisy/ołówki, urządzenie z dostępem do Internetu

1. Zadaniem zastępu/grupy jest przygotowanie na podstawie informacji zdobytych w ramach zadania międzyzbiórkowego zestawienia wydatków gospodarstwa domowego w skali miesiąca.
2. Ze wszystkich wypisanych wydatków, uczestnicy wybierają, które są **WAŻNYMI POTRZEBAMI** - *produktami i usługami niezbędnymi w budżecie domowym*, a które **ZACHCIANKAMI** - *produktami spożywczymi, gadżetami, elektroniką, przedmiotami, które nie są niezbędne, ale na które często wydajemy pieniądze*. Produkty i usługi z obu kategorii zaznaczają dwoma, różnymi kolorami.
3. Bazując na przygotowanej liście, z użyciem Internetu, każdy zastęp/grupa szacuje ceny produktów/usług oznaczonych jako **“zachcianki”** i sumuje ich wartość w skali miesiąca.
4. Na zakończenie zabawy, wszyscy uczestnicy w kole przedstawiają swoje wnioski i proponują, na co przeznaczyliby zaoszczędzone w wyniku rezygnacji z zachcianek pieniądze, gdyby odkładali je przez 1 semestr (5 miesięcy).
5. Każdy uczestnik rysuje **cel, na który chciałby oszczędzać**. Na zakończenie zastęp składa narysowane cele we wspólną mapę oszczędzania.

GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM

OSZCZĘDZAMY WSPÓLNIE!

Cel:

- Uświadomienie roli umiejętności rozsądnego gospodarowania budżetem domowym w codziennym życiu

Potrzebne materiały:

arkusz szarego papieru, markery w różnych kolorach, tabelki z zaplanowanym budżetem z poprzedniej zbiórki, wydrukowane banknoty papierowe, karty akcji

1. **Jakie mamy marzenia?** - uczestnicy zbiórki na arkuszu papieru wypisują swoje największe marzenia materialne, produkty/usługi które chcieliby posiadać w najbliższym czasie.

2. Gra „Budżet Domowy”

Jeden z członków zastępu staje się moderatorem, nie uczestniczy w rozgrywce, a jedynie nadzoruje jej przebieg.

Podczas zbiórki zastęp wciela się w rodzinę, która mieszka w jednym domu, a każdy z jej członków wykonuje określony zawód (wybrany na poprzedniej zbiórce) i zarabia określoną sumę pieniędzy. Najlepiej podzielić zastęp na jeszcze mniejsze (min.3-4 osobowe) grupy, tak aby gra była bardziej realna oraz wybrać „dzieci”, które nie pracują. Rodzina wspólnie wybiera trzy produkty/usługi ze stworzonej wcześniej mapy marzeń, na które chce zaoszczędzić w ciągu roku. Za pomocą Internetu sprawdzają przybliżone ceny wybranych przez siebie produktów.

Gra składa się z trzech rund:

Wyplata - wszyscy członkowie rodziny dostają określoną w wybranym przez siebie zawodzie wypłatę

Wydatki stałe - wspólnie dokonują „opłat” uwzględnionych w wydatkach budżetowych ustalonych na poprzedniej zbiórce (wynajem mieszkania, czynsz, opłaty za prąd i gaz, zakupy spożywcze, kosmetyczne, transport publiczny, ubrania/zachcianki)

Oszczędzanie - rodzina wspólnie ustala ile pieniędzy z każdej wypłaty jest w stanie zaoszczędzić w danym miesiącu i taką kwotę odkłada do skarbonki.

Po zakończeniu trzeciej rundy moderator wyciąga kartę akcji, na której znajdują się niespodziewane wydatki (np. kosztowne leczenie jednego z członków rodziny, naprawa

GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM

samochodu itd.). Rodzina musi oddać ze swojej pozostałej puli sumę, która jest potrzebna. Karty akcji mogą być podawane podwójnie i więcej. Możliwe są też “pozytywne” karty akcji takie jak np. podwyżka. Karty można dowolnie modyfikować oraz rozpisywać nowe, według pomysłów.

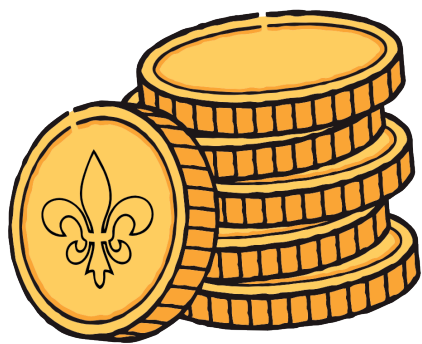
Gra kończy się kiedy uda się zastępom/grupom zdobyć wszystkie trzy przedmioty, na które oszczędzają.

Do gry należy pobrać i wydrukować plik pt. „[karty akcji.docx](#)”.

3. **Podsumowanie:** Rozmowa na temat wrażeń i odczuć podczas gry oraz przemyśleń na temat zarabiania, oszczędzania oraz wydawania pieniędzy z budżetu domowego.

Możliwość zdobycia tropu „*Tropem Zawodów*” oraz sprawności

Ekonomia TO PROSTE!

LEV.2

HISTORIA PIENIĄDZA

HISTORIA PIENIĄDZA

PO CO NAM PIENIĄDZ?

Możliwe do przeprowadzenia podczas zbiórki drużyny

Cel:

- Poznanie znaczenia i wartości pieniędzy

Potrzebne materiały:

laptop z dostępem do Internetu/rzutnik, wydrukowane materiały NBP, wydrukowane kolorowanki, pieniądze w różnych walutach, ryza białego papieru, kredki, mazaki

1. Dyskusja otwierająca – burza mózgów w grupach: **CZYM ROZLICZALI SIĘ LUDZIE ZANIM NIE BYŁO PIENIĘDZY** (np. czym płacono za czasów jaskiniowców)?

Podsumowanie dyskusji: przed powstaniem pieniądza ludzie mogli rozliczać się barterowo, tzn. wymieniać dobrami i usługami. Jednak dzisiejszy pieniądz pełni nie tylko funkcję związaną z zapłatą za zakupy. Aby dowiedzieć się jakie jeszcze pełni funkcje – obejrzymy film.

2. Film animowany do obejrzenia:

Pieniądz – co świadczy o jego wartości? – ze strony: [pieniadz-co-swiadczy-o-jego-wartosci](#)

Uczestnicy otrzymują materiał NBP – Czym jest pieniądz i jak powstaje – do ściągnięcia i wydruku: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/pieniadz.pdf>
Prowadzący czyta uczestnikom na głos najważniejsze informacje.

3. Zabawa w zastępach: **“Nasz własny banknot”** –

Uczestnicy projektują banknot w dowolnej walucie. Jakie kolory i symbole zostaną umieszczone na każdym z nich? Przed przygotowaniem projektu, można zainspirować się dostępnymi w Internecie kolorowankami, zdjęciami banknotów oraz pieniędzmi w różnych walutach przyniesionymi przez prowadzącego na zbiórkę.

4. Zabawa tematyczna:

Zadaniem każdego z zastępów jest kupić od innego zastępu ich banknot, ustalając co zastęp chciałby uzyskać w zamian. W tym celu, zastępy prowadzą między sobą negocjacje handlowe. Handlować mogą wszystkim co znajduje się w sali zbiórki.

HISTORIA PIENIĄDZA

5. **Podsumowanie:** Każdy zastęp opowiada co udało mu się uzyskać za swój banknot oraz jak przebiegały negocjacje. Na zakończenie prowadzący zadaje pytanie: Łatwiej było oddać banknot czy przynieść na miejsce wszystkie rzeczy potrzebne do jego wymiany? Wniosek: używając pieniędzy, łatwiej jest prowadzić handel. Podsumowanie kończy dyskusja na temat *“Po co nam pieniądze?” “Czy są potrzebne?”*

HISTORIA PIENIĄDZA

MAMY KRÓLÓW NA BANKNOTACH

Możliwe do przeprowadzenia podczas zbiórki drużyny

Cel:

- Zapoznanie z wyglądem i charakterystyką polskich nominatów

Potrzebne materiały:

wydrukowane kolorowanki, wydrukowane imiona polskich władców, wydrukowana broszura NBP

1. Na rozpoczęcie zbiórki, prowadzący rozdaje każdemu uczestnikowi kolorowankę prezentującą jeden polski banknot. Do tego zadania musicie pobrać i wydrukować plik ze strony: <https://pokolorujmy.pl/polskie-banknoty-kolorowanki-dla-dzieci/>

Zadaniem uczestników jest pokolorować swój banknot zgodnie z tym jak pamięta, że wygląda on w rzeczywistości.

2. Prowadzący rozkłada na podłodze kartki z imionami władców widniejących na poszczególnych banknotach, przedstawiając ich krótką charakterystykę:

- **Mieszko I** (lata panowania: ok. 960–992) - pierwszy historyczny władca Polski, był księciem z rodu Piastów. Ród ten władał plemieniem Polan przed powstaniem naszego kraju.
- **Bolesław Chrobry** (lata panowania: 992–1025) - władca Polski z dynastii Piastów w latach 992–1025, książę Polski od 992 i pierwszy koronowany król Polski
- Kazimierz III Wielki (lata panowania: 1333–1370) - ostatni monarcha z dynastii Piastów na tronie polskim. W historiografii jest uważany za jednego z najwybitniejszych władców Polski.
- **Władysław II Jagiełło** (lata panowania: 1386–1434) - wielki książę litewski i król Polski, Założyciel dynastii Jagiellonów. Był najdłużej panującym polskim monarchą
- **Zygmunt I** (lata panowania: 1506–1548) - Król Polski. Do jego sukcesów można zaliczyć częściowe oddłużenie skarbu państwa. Oddzielił rachunkowość dotyczącą podatków publicznych od skarbu królewskiego. Wzmocnił działalność mennicy krakowskiej i uporządkował gospodarkę celną.
- **Jan III Sobieski** (lata panowania: 1674–1696) - Jego dwudziestodwuletnie panowanie było okresem stabilizacji Rzeczypospolitej. Uchodził za wybitnego dowódcę wojskowego i cieszył się popularnością wśród poddanych. Największy triumf odniósł

HISTORIA PIENIĄDZA

w bitwie pod Wiedniem w 1683 r. Uważany jest za jednego z najwybitniejszych polskich monarchów i wodzów.

Zadaniem uczestników jest zdecydować i przyporządkować swoje banknoty, do właściwych, widniejących na nich królów.

*(**Prawidłowe ułożenie:** 10zł - Mieszko I, 20zł - Bolesław Chrobry, 50zł - Kazimierz III Wielki, 100 zł - Władysław II Jagiełło, 200 zł Zygmunt I, Jan III Sobieski - 500 zł - banknot pojawił się w 2016 roku i jest mniej używany w obiegu codziennym)*

3. Każda z grup zgromadzonych przy Królu pasującym do swojego nominału, otrzymuje od prowadzącego fragment broszury NBP. dot. zabezpieczenia banknotów przed fałszowaniem.

Materiał do wydruku: **Zabezpieczenia polskich banknotów:** <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/03/Zabezpieczenia-Internet.pdf>

4. Zadaniem grup jest zapoznanie się z zabezpieczeniami swojego banknotu oraz przygotowanie plakatu informacyjnego - do przedstawienia najważniejszych informacji reszcie drużyn.

5. Prezentacja: każda z grup prezentuje zabezpieczenia poszczególnych banknotów pozostałym grupom

6. **Podsumowanie:** Prowadzący pyta uczestników czy ich zdaniem łatwo jest podrobić polskie banknoty pieniężne? Na zakończenie przypomina, że za podrabianie banknotów obowiązują w Polsce kary pozbawienia wolności:

“§ 2. Kto pieniądz, inny środek płatniczy lub znak pieniężny albo dokument określone w § 1 puszcza w obieg albo go w takim celu przyjmuje, przechowuje, przewozi, przenosi, przesyła albo pomaga do jego zbycia lub ukrycia, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”

HISTORIA PIENIĄDZA

WALUTY RÓŻNYCH KRAJÓW

Cel:

- Zapoznanie z walutami obowiązującymi w różnych krajach w Europie i na świecie

Potrzebne materiały:

arkusz szarego papieru, markery w różnych kolorach, urządzenie z dostępem do Internetu, pieniądze w różnych walutach, rzutnik

1. Na rozpoczęcie zbiórki, prowadzący prosi każdego uczestnika, aby dokończył/dokończyła zdanie: ***“Gdybym mógł/mogła wybrać dowolny kraj, do którego najbardziej chciałbym/chciałabym pojechać na wakacje, to pojechał(a)bym do....”***
2. Prowadzący prosi, aby każdy uczestnik sprawdził w Internecie jaka waluta obowiązuje w kraju, do którego chciałby się wybrać. Uczestnicy zapisują walutę swojego kraju na dużym arkuszu papieru.
3. Po wypisaniu wszystkich walut, prowadzący tłumaczy uczestnikom, że każdą z wymienionych walut można kupić za złotówki, a sklep, w którym kupuje się inne waluty to kantor. Pokazuje uczestnikom przyniesione na zbiórkę banknoty i monety w różnych walutach (lub ich wydruk).
4. Następnie, razem z całym zastępem (*jeśli jest możliwość to wyświetlając na rzutniku*), wspólnie sprawdzają ile w dniu dzisiejszym trzeba zapłacić za 1 walutę kraju, który wypisali na początku zbiórki.
(Strona NBP, na której można sprawdzić kursy walut: <https://nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/kursy/>)
Po sprawdzeniu kursu - uczestnicy zapisują go pod nazwą waluty na przygotowanym wcześniej arkuszu.
5. Zastęp wybiera jeden spośród wymienionych przez siebie wakacyjnych kierunków. Zadaniem zastępu jest przygotowanie listy wydatków wakacyjnych na tygodniowy pobyt ich zastępu w wybranym kraju.
Na liście powinny znaleźć się takie wydatki jak: ***nocleg, wyżywienie, rozrywki, zwiedzanie, pamiątki i inne wydatki, które uznają za konieczne.***

HISTORIA PIENIĄDZA

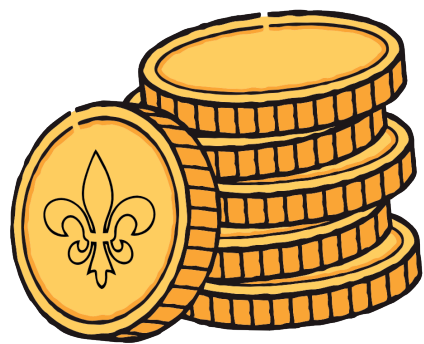

6. Prowadzący prosi zastęp, aby z pomocą Internetu sprawdzili ceny wymienionych na liście produktów w kraju, do którego jadą, a następnie przeliczyli (z pomocą prowadzącego) ile wyniesie dana kwota w polskim złotym.

7. Na koniec uczestnicy tworzą **plakat zaplanowanego wakacyjnego budżetu wraz z listą wydatków oraz ich budżet w obu walutach.**

Możliwość zdobycia trofu „*Historia Pieniadza*” oraz sprawności

Ekonomia TO PROSTE! LEV.2

INSTYTUCJE I USŁUGI FINANSOWE

INSTYTUCJE I USŁUGI FINANSOWE

GDZIE TRAFIAJĄ NASZE PIENIĄDZE?

Cel:

- Zapoznanie ze sposobami działania konta bankowego i karty płatniczej
- Poznanie sposobów zarządzania wirtualnymi pieniędzmi

Potrzebne materiały:

wzór karty bankomatowej do druku, tektura/kawałek kartonu, kartki A4, nożyczki, markery, mazaki

Zadanie przed zbiórką: Każdy z członków zastępu przynosi ulubione produkty spożywcze, kosmetyczne, materialne, produkty danych marek, które kupuje najczęściej i które lubi wraz z ich przybliżonymi cenami (cena musi być napisana na produkcie) - mogą to być prawdziwe produkty, lub ich zdjęcia z gazet

1. Dyskusja w kręgu - **jak działają konta bankowe i karty płatnicze?** Na czym się opierają i dlaczego karta bankomatowa jest wygodniejsza od gotówki?

2. Harcerze dostają własną kartę bankomatową do zaprojektowania - omawiają wygląd karty (w porównaniu z prawdziwą; (<https://www.najlepszekonto.pl/karta-platnicza>), muszą zadbać o to by ich projekt był jak najbardziej zbliżony do oryginału. Zaprojektowaną kartę wycinają i nakleją na tekturkę, tak aby karta była bardziej trwała.

Do tego zadania należy pobrać i wydrukować plik pt. „[karta bankomatowa.docx](#)”.

3. Każdy z harcerzy wystawia “bazarek” ze swoich przyniesionych na zbiórkę ulubionych produktów. Ważne jest, aby odpowiednio wcześniej “ometkować” wszystkie produkty, tak aby osoba, która coś “kupi”, mogła oderwać (zabrać) metkę z ceną.

Każdy uczestnik na swojej karcie ma 50 zł. Każdy może kupować dowolne rzeczy z bazarków kolegów i koleżanek. Jeśli inny uczestnik kupi coś z ich bazarku, dana kwota (z metki) wpływa na ich konto - przyklejają ją na kartę, tak aby o niej nie zapomnieć.

4. **Podsumowanie zabawy:** komu udało się zmieścić w określonym budżecie? A kto przekroczył budżet? Czy łatwo było na bieżąco kontrolować ponoszone wydatki? Co może pomagać mieć kontrolę nad wirtualnymi pieniędzmi?

INSTYTUCJE I USŁUGI FINANSOWE

5. Prowadzący rozdaje kartki i długopisy i prosi o sporządzenie “stanu konta” - wprowadzenie początkowego stanu konta oraz wszystkich transakcji - wpływów i wydatków. Po tym zadaniu następuje ponowna dyskusja o tym jak można kontrolować nasze wydatki. Jakie istnieją rodzaje płatności mobilnych i jak z nich korzystać?

Dla wzbogacenia zbiórki oraz własnej wiedzy, można zapoznać się z niniejszą publikacją:
<https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/platnosci-mobilne.pdf>

Zadanie międzyzbiórkowe: pomoc w wykonaniu operacji pieniężnej za pomocą Internetu (zakupy, opłacenie rachunków, wykonanie przelewu) dla osoby z rodziny/znajomych, która wciąż boi się korzystać z Internetu.

INSTYTUCJE I USŁUGI FINANSOWE

JAKIE BANKI MAMY W NASZEJ OKOLICY?

Cel:

- Zapoznanie z instytucjami i usługami bankowymi dostępnymi lokalnie oraz z pojęciami związanymi z finansami, usługami i instytucjami finansowymi

Potrzebne materiały:

wydrukowana mapa miasta (lub jego fragment/dzielnica/osiedle) z zaznaczonymi wszystkimi bankami i instytucjami finansowymi w danej okolicy

1. **Zwiad terenowy** - zadaniem harcerzy jest udanie się do wszystkich miejsc zaznaczonych na mapie i zebranie potrzebnych informacji dotyczących usług oferowanych przez daną instytucję finansową. Mogą zbierać ulotki, przeprowadzać wywiady z pracownikami lub klientami, zapisywać notatki, robić zdjęcia (*pytając wcześniej o zgodę*)

Podsumowanie:

- Jakie banki i instytucje finansowe znajdują się w naszym mieście? Czym się zajmują i czym różnią od siebie? Jakie usługi finansowe oferują?
- Czy osoby niepełnoletnie mogą posiadać konto bankowe? Jeśli tak, to od którego roku życia najwcześniej?
- Co znaczą pojęcia "konto oszczędnościowe", "lokata", "pożyczka", "oprocentowanie"?

Zadanie międzyzbiórkowe: Dowiedzieć się z jakich banków korzystają znajome osoby dorosłe (rodzice, opiekunowie, dziadkowie itp.)? Dlaczego?

INSTYTUCJE I USŁUGI FINANSOWE

CZY PIENIĄDZE MOŻNA MNOŻYĆ?

Cel:

- Zapoznanie z pojęciami: “oszczędności”, “konto oszczędnościowe”, “odsetki”
- Nauczenie obliczania odsetek bankowych od oszczędności
- Rozwijanie umiejętności świadomego wydatkowania pieniędzy

Potrzebne materiały:

brystol, ulotki instytucji finansowych, kleje, nożyczki, kredki, mazaki, arkusz szarego papieru, markery w różnych kolorach, długopisy, wydrukowane lub napisane zadania, koperty (*opcjonalnie*).

1. Podsumowanie działań zastępu na poprzedniej zbiórce:

Wspólne przygotowanie plakatu na temat **“Finanse w pigułce”** - wykorzystanie zgromadzonych materiałów (*należy skupić się na treściach dotyczących usług finansowych, oszczędzaniu, lokatach i oprocentowaniu*)

Plakat powinien przekazywać treści dotyczące funkcji i roli instytucji i usług finansowych.

2. Burza mózgów: **“Co można mieć za 100 zł?”** - członkowie zastępu wypisują na arkuszu papieru pomysły na wydanie 100 zł

3. **“Wehikuł czasu”** - co można zrobić, żeby zwiększyć wartość 100 zł?

Uczestnicy wspólnie zastanawiają się czy istnieją jakieś sposoby na zwiększenie swoich oszczędności w skali roku. Co to znaczy, że bank może “rozmnażać” pieniądze?

Czy opłaca się trzymać pieniądze na koncie oszczędnościowym i czekać na odsetki?

Uczestnicy wspólnie lub podzieleni na mniejsze 2-3 osobowe zespoły sprawdzają, o ile wzrośnie wartość 100 zł wpłaconych na konto (*oprocentowanie 3%*) po roku i po 10ciu latach.

4. Gra **“Czy warto umieć liczyć?”**

W pobliżu miejsca zbiórki ukryte są trzy zadania (*mogą być ukryte w kopertach, lub w innej formie*), zadaniem uczestników jest odnalezienie wszystkich ukrytych zdań i rozwiązanie ich.

Zadanie 1: **PRZED ŚWIĘTAMI BOŻEGO NARODZENIA MAMA ZAUWAŻYŁA, ŻE CIĄGLE**

INSTYTUCJE I USŁUGI FINANSOWE

WYDAJESZ PIENIĄDZE NA SŁODYCZE. ZAPROPONOWAŁA, ŻEBYŚ ZACZAŁ OSZCZĘDZAĆ. CO MIESIĄC DOSTAJESZ 30 ZŁ KIESZONKOWEGO. W LIPCU SĄ TWOJE URODZINY, WIĘC NA PEWNO DOSTANIESZ JESZCZE DODATKOWE 100 ZŁ OD BABCI. ILE ZAOSZCZĘDZISZ DO KOŃCA

LISTOPADA, ZAKŁADAJĄC ŻE KAŻDE KIESZONKOWE I PIENIĄDZE OD BABCI BĘDZIESZ ODKŁADAĆ DO SKARBONKI?

Zadanie 2: DOSTAJESZ CO TYDZIEŃ 10 ZŁ KIESZONKOWEGO. POŁOWĘ TEJ KWOTY ZAWSZE ODKŁADASZ DO SKARBONKI. PO ILU TYGODNIACH OSZCZĘDZANIA BĘDZIESZ MÓGŁ KUPIĆ BUTY, KTÓRE KOSZTUJĄ 58 ZŁ?

Zadanie 3: RODZICE ZADECYDOWALI, ŻE PORA ZACZAĆ ZBIERAĆ PIENIĄDZE NA NOWY SAMOCHÓD. WYBRALI MODEL KOSZTUJĄCY 48 000 ZŁ I ZDECYDOWALI, ŻE BĘDĄ OSZCZĘDZAĆ NA NIEGO PRZEZ 5 LAT. JAKĄ CZĘŚĆ WYPŁATY MIESIĘCZNIE BĘDĄ MUSIELI ZAOSZCZĘDZIĆ, JEŚLI RODZICE ZARABIAJĄ RAZEM 8000 ZŁ?

Podsumowanie zadań: Czy matematyka jest pomocna w codziennym życiu? Po co warto oszczędzać? W jaki sposób można to robić? Czy pieniądze są ważne w życiu, dlaczego?

Zadanie międzyzbiórkowe: Opowiedzieć kilku osobom (z rodziny lub znajomym) o różnych sposobach oszczędzania pieniędzy, w tym o kontach oszczędnościowych o różnych stopniach oprocentowania

Możliwość zdobycia tropu „Cyberbezpieczeństwo” oraz sprawności

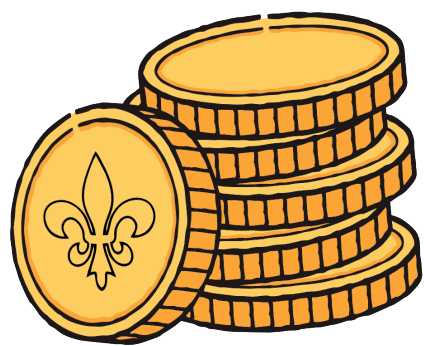

Bankier

Przedsiębiorca

Ekonomia TO PROSTE! LEV.2

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, ZARZĄDZANIE PRZEDSIĘBIORSTWEM

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, ZARZĄDZANIE PRZEDSIĘBIORSTWEM

NASZ PIERWSZY, WSPÓLNY BIZNES HARCERSKA AKCJA ZAROBKOWA I BAR ZERO WASTE TEMAT I

Możliwe do przeprowadzenia podczas zbiórki drużyny

Cel:

- Rozwinięcie postaw przedsiębiorczych
- Rozwinięcie umiejętności samodzielnego pozyskiwania środków na własne potrzeby

Potrzebne materiały:

(opcjonalnie) szary papier/brystol, karteczki, długopisy

1. Burza mózgów: ***Jak osoby w naszym wieku mogą zarabiać pieniądze?*** Pomysły można zapisać na arkuszu papieru lub na karteczkach.
2. Ze wszystkich pomysłów, drużyna wybiera jeden, który będzie **realizować jako akcję zarobkową na rzecz drużyny**
3. Rozpisanie biznesplanu:
 - *Jaki jest cel akcji? Na co wydamy pozyskane środki?*
 - *Co zaoferujemy? Komu?*
 - *Jakie działania musimy podjąć, aby zrealizować pomysł?*
 - *Kto zrealizuje każde z nich?*
 - *Kiedy przeprowadzimy kolejne działania?*
 - *Jakie zadania będzie miał każdy zastęp?*

Zadanie międzyzbiórkowe: Zgodnie z podziałem, który zastępy ustaliły w biznesplanie, każdy z zastępów wykonuje zadania, do których się zobowiązał. ***Jak wygląda procedura przeprowadzenia akcji zarobkowej? Gdzie trzeba zgłosić taką akcję?***

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, ZARZĄDZANIE PRZEDSIĘBIORSTWEM

TEMAT II

Możliwe do przeprowadzenia podczas zbiórki drużyny

Cel:

- Nauka zarabiania pieniędzy

1. Zbiórka odbywa się w ustalonym na pierwszej zbiórce miejscu i czasie
2. Drużyna przeprowadza działania zgodnie z planem
3. Na zakończenie akcji, wspólnie liczy pieniądze, wpłaca je na konto drużyny/hufca

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, ZARZĄDZANIE PRZEDSIĘBIORSTWEM

TEMAT III

Możliwe do przeprowadzenia podczas zbiórki drużyny

Cel:

- Rozwinięcie umiejętności przemysłanego gospodarowania pieniędzmi

1. Za część uzyskanych z akcji zarobkowej pieniędzy, uczestnicy wybierają się do pobliskiego sklepu kupić produkty potrzebne do otwarcia **BARU**. Każdy zastęp dostaje taką samą kwotę. Dobrze, aby uczestnicy sami mogli wybrać jakiego typu będzie to bar: wege, włoski, z kuchnią polską itd.?
2. Po powrocie, otrzymują zadanie przygotowania wybranej potrawy danej kuchni (*np. sałatki wege*) zachowując zasadę **ZERO WASTE**.
3. Jeśli któremuś zastępowi pozostaną produkty, których nie wykorzystali w całości do przygotowania potrawy, ich zadaniem jest przygotowanie dodatkowego dania (*np. pasty, przekąski*) lub oddanie produktów innemu zastępowi, któremu mogą być one potrzebne. Zabawa w przygotowanie potraw trwa tak długo, aż wszystkie produkty zostaną w pełni zużyte i nic nie zostanie na stole.
4. Prowadzący rozdaje uczestnikom przygotowane wcześniej banknoty w kilku nominatach. Każdy z uczestników otrzymuje w sumie 100 (*nazwa nominału*).
5. Po przygotowaniu dań, zastępy przygotowują karty menu, zapraszają pozostałych do swojego baru i zbierają zamówienia. Zabawę wygrywa ten zastęp, który zarobi najwięcej pieniędzy.

Możliwość zdobycia dodatkowego tropu „Nietuzinkowa akcja zarobkowa” oraz sprawności

Świadomy Konsument

Przedsiębiorca

Skarbnik

ŹRÓDŁA I LINKI

Propozycję programową przygotowano na podstawie:

www.mojedziecikreatywnie.pl/sdm_downloads/banknoty-i-monety-do-druku-i-zabawy/
www.nbp.pl/pieniadz-co-swiadczy-o-jego-wartosci/
www.nbp.pl/stabilnosc-cen-na-czym-polega-i-dlaczego-jest-wazna-2/
www.najlepszekonto.pl/karta-platnicza
www.nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/kursy
www.nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/nbp-infografika2.pdf
www.nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/pieniadz.pdf
www.nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/platnosci-mobilne.pdf
www.nbp.pl/wp-content/uploads/2023/03/Zabezpieczenia-Internet.pdf
www.pokolorujmy.pl/polskie-banknoty-kolorowanki-dla-dzieci
www.supercoloring.com/paper-crafts
www.youtube.com/watch?v=VzhM6y4lbko
ZHP. Ekonomia jest kobietą. Propozycja programowa dotycząca wychowania ekonomicznego.

